

Nørrelandskirken, Holstebro

Arkitekter: Inger og Johannes Exner, MAA

Nørrelandskirken i Holstebro ligger ved en af byens udfaldsveje mod nord i et mindre center for et nyopført boligområde. Centret omfatter en skole, børnehave og butikbygninger placeret om en parkeringsplads.

Kirken er den dominerende bygning i pladsens ene langside, og kirkerummets store kubus angiver klart anlæggets hovedrum.

Den lette og elegante klokkespillemaskine på sin spinkle mast synes lige så meget at høre til hele pladsanlægget som til selve kirken.

Forskellig fra Præstebro kirken er Nørrelandskirkens kirkerum uden tilsluttende mødesale. Kirkerummet er et selvstændigt led i det bygningsanlæg, som omslutter et lukket have- eller gårdrum.

Kirkens forrum (våbenhus), menighedssal, møderum, præsterum, spejderrum m.v. er alle orienteret mod denne »klosterhave« og danner på denne måde en overskuelig helhed, som klart manifesterer sig, når man står i forrummet, som er fælles for kirke og menighedshus.

Som i Præstebrokirken er der lagt vægt på en homogenitet i materialerne, og her er dette nok lykkedes bedst. Murværkets rustikke udførelse, færdigfuget under opmuringen og med den samme mørtel, danner karakterfulde flader både ude og inde, som passer godt til de øvrige materialer. Gulvet er af gule klinker i murstensformat og er fuget med sand. Træværket i vinduer, døre og glasvæg med solafskærmning er trykimprægneret fyr, ligesom lofterne i såvel kirkerum som øvrige rum.

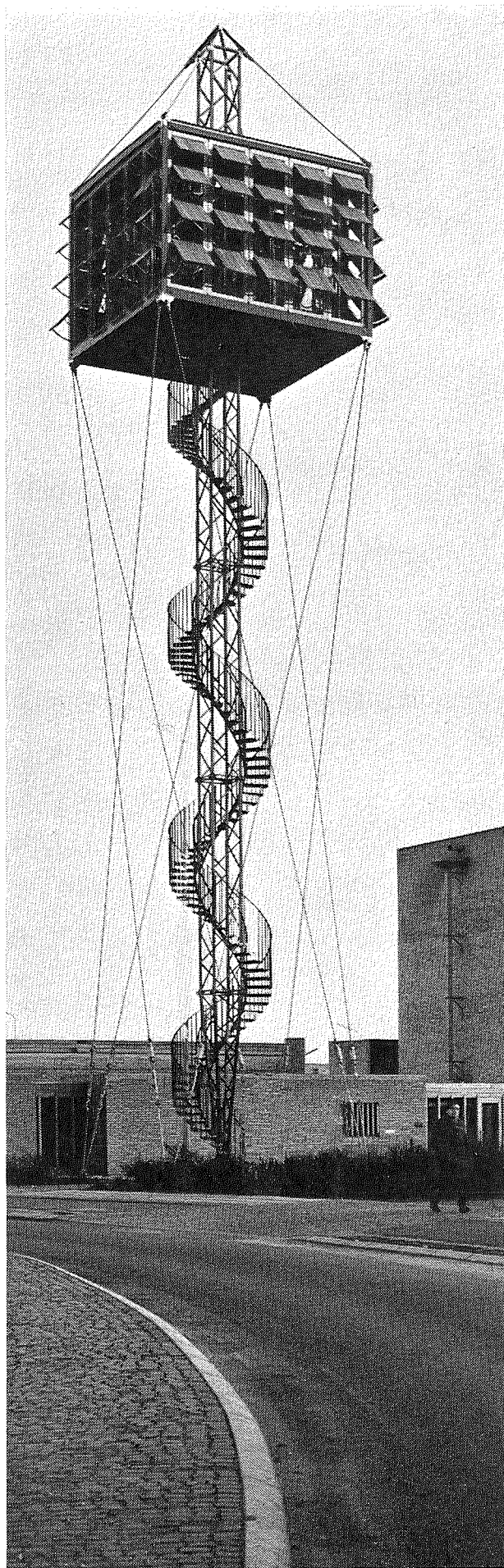
Kirkerummet er et meget lukket rum, og kun en smal lysspalte til højre for alteret dominerer. Denne lysspalte og en tilsvarende ved indgangen er sammen med lyspalten langs ydervæggen næsten det eneste dagslys, og lysintensiteten er derfor ret lav, således at de levende lys, som smykker alteret, altid vil være dominerende.

På mørke dage vil det imidlertid være nødvendigt at have loftsbelysningen tændt for at kunne læse.

Menighedshusets mødesal og alle de dertil knyttede faciliteter, køkken, toiletter og garderobe m.v. ligger i en fløj langs Døesvej, og gangarealet, som forbinder disse rum, er udformet med velbelyste og møblerede nicher og danner en tiltalende foyer. Da jeg besøgte kirken, havde en gruppe unge slået sig ned her, og det var øjensynligt, at de hyggede sig.

»Klosterhaven« vil utvivlsomt, når den gror til med sin birkelund, blive et værdifuldt samlingssted. Sammenspillet mellem de lukkede murstenskuber, menighedshusets glasfacade, det lille regnvandsbassin og beplantningen synes at blive en fin helhed.

Kirkerummet er møbleret efter samme principper, circumstantestanken, som Præstebrokirken, men inventaret er her helt fast placeret med en midtergang i en skrå retning mod en dør direkte til det fri, en processionsdør. Der er meget enkelt formede faste bænke, men man sidder godt. Da jeg besøgte kirken, var de faste bænkepladser suppleret med en større opstilling af Arne Jacobsens stabelstole, som her virkede helt fremmede med deres rødlige træfarve og strittende ben i denne

ALLE FOTOS ©
THOMAS PEDERSEN OG
POUL PEDERSEN

Klokketårnet ved Nørrelandskirken er udformet som en træboks, ophængt på en spinkel stålmast. Klokkeboksen indeholder et hollandsk klokkespil, som kan betjenes maskinelt eller manuelt af en klokkespiller, som har plads i klokkeboksen, hvis gulvflade måler 6 × 6 m. En udførlig beskrivelse af klokketårnet findes på annonceriderne A 3

■ *The belfry of Nørrelands Church is designed as a wooden box, suspended from a slender steel mast. The box contains a Dutch carillon which can be rung either mechanically or from a keyboard by a player seated in the box which has a floor area of 6 × 6 sq. metres.*

Kirkeanlæggets centrale gård, der er tilplantet med birk. Til venstre spejderlokalerne med pejseskorstene. I baggrunden kirken med præsterum og korrurum som udbygninger på kirken.

Til højre: Detalje ved kirkens facade mod gårdhaven. Til venstre ligkapel og til højre præsterummet.

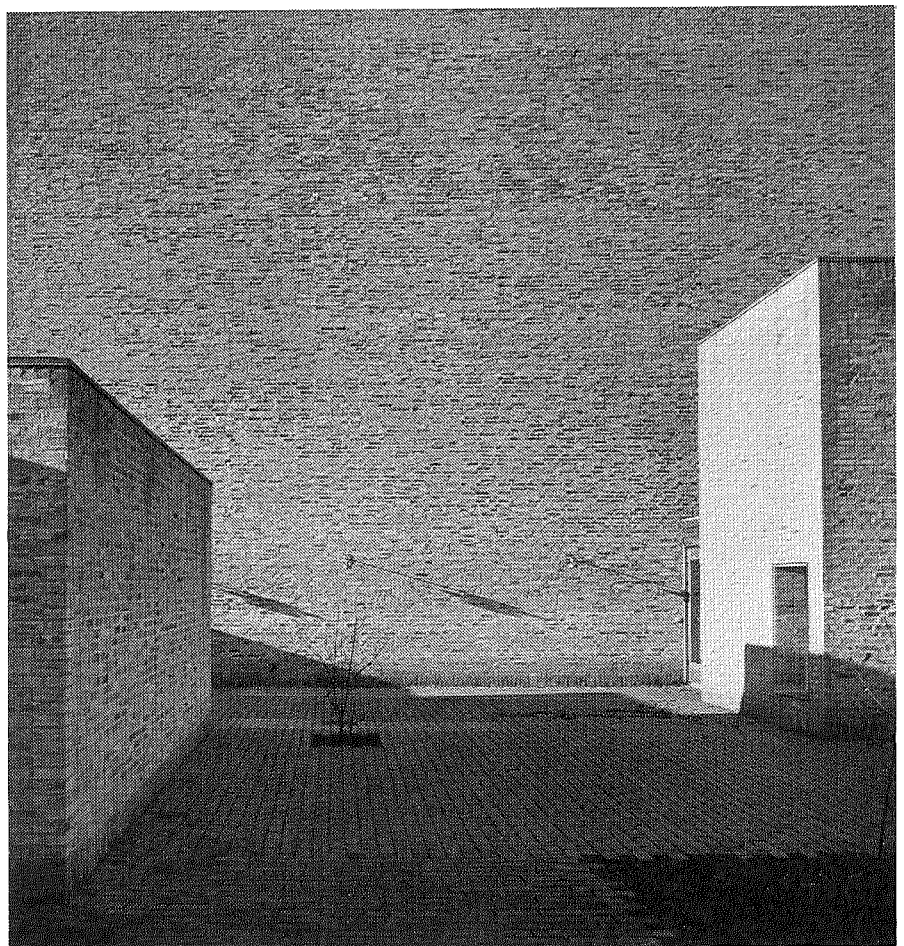
■ *Central courtyard with plantation of birch trees. On the left, the boy-scouts' premises with the fireplace flues. In the background the premises for priest and choir, forming outhouses to the church. Right: Detail of the church facade facing the courtyard. On the left the mortuary, on the right the priest's room.*

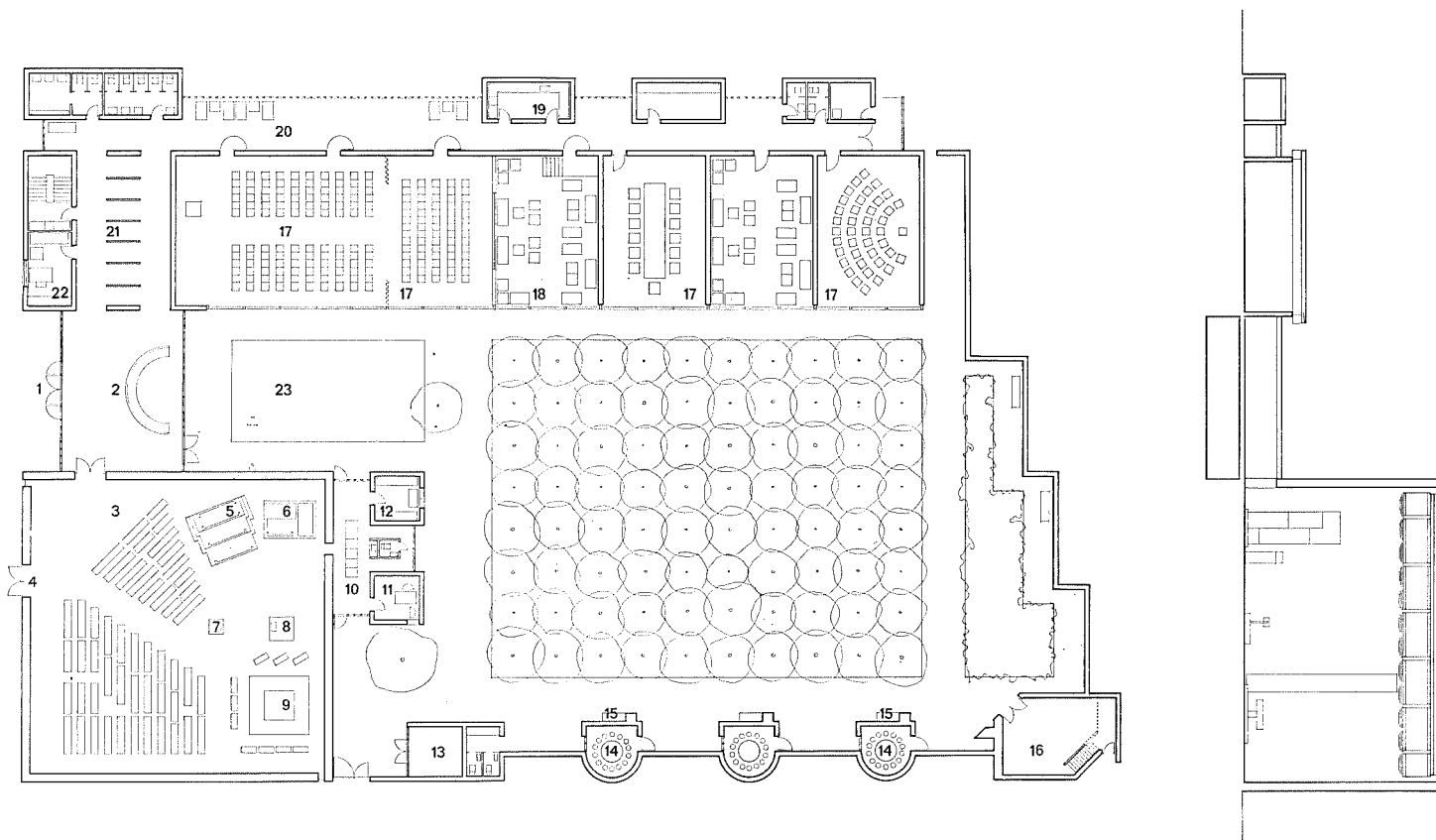
stramme, robuste og puritanske arkitektur, mærkeligt nok virkede Mogens Jørgensens fine tekstil også fremmed. Det var derimod en oplevelse at se, hvor storartet Kjærholms møbler og det græske hyrdetæppe passede til rumbehandlingen.

Skulle jeg sammenfatte mit indtryk af disse to kirker, er det nok Nørrelandskirken, jeg tror mest på.

Jeg tror den højtid, som bevidst er skabt i disse rum med deres indadvendthed understreget af lysvirkningen og de lukkede murflader, gør den, der færdes mellem de mere profane møderum, ufri ved passagen gennem kirkerummet. Man vil utvivlsomt dæmpe stemmen, ligesom man tager hatten af, når man går ind i et kirkerum, og gør man det ikke, er der ikke rigtig nogen mening i at gøre rummet højtideligt. Jeg synes der må være en konflikt her i Præstebrokirken, en konflikt, som man helt er ude over i den udformning, Nørrelandskirken har, hvor det samlende ligger i den for hele anlæggets fælles forstue og klosterhaven.

Erik Møller

Plan og snit, mål 1 : 500

1, hovedindgang. 2, forrum med venteplads. 3, kirkesal. 4, processionsdør. 5, kor. 6, orgel. 7, døbefont. 8, prædikestol. 9, alter. 10, sakristi. 11, præsteværelse. 12, venteværelse. 13, ligkæp. 14, spejdderrum. 15, pejs. 16, atelier. 17, møderum. 18, scene og møderum. 19, køkken. 20, foyer. 21, garderobe. 22, kordegn. 23, regnvandsbassin.

■ *Plan and section, 1 : 500*

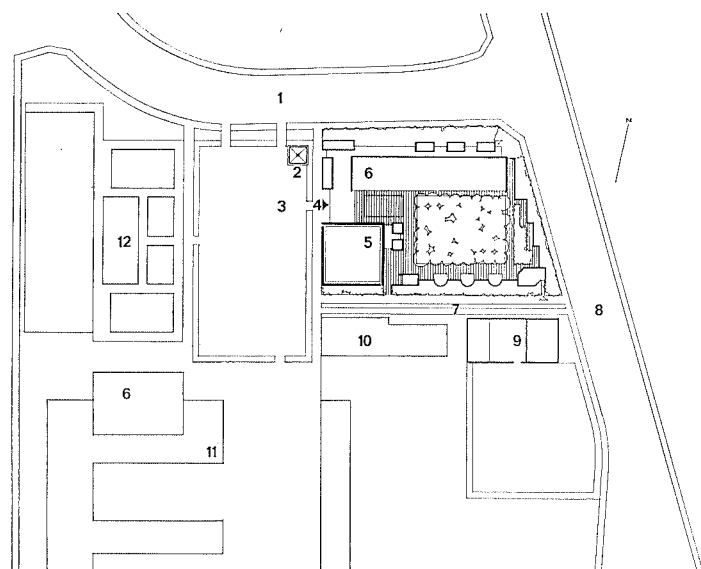
1, main entrance. 2, lobby with waiting room. 3, interior of church. 4, processional door. 5, choir. 6, organ. 7, font. 8, pulpit. 9, altar. 10, sacristy. 11, priest. 12, waiting room for choir. 13, mortuary. 14, boy-scouts. 15, fireplace. 16, atelier. 17, meeting room. 18, scene and meeting room. 19, kitchen. 20, lobby. 21, cloakroom. 22, parish clerk. 23, rain water pool.

Beliggenhedsplan, mål 1 : 2500

1, Døesvej. 2, klokkemast. 3, parkering. 4, hovedindgang. 5, kirke. 6, mødesale. 7, skolesti (cykel- og gangsti). 8, Nørrebrogade. 9, bolig og museum for maleren Jens Nielsen (under opførelse). 10, børnehave. 11, Nørrelands-skolen. 12, butikcenter.

■ *Site plan, 1 : 2500*

1, approach road (Døesvej). 2, belfry. 3, car park. 4, main entrance. 5, church. 6, meeting rooms. 7, bicycle and footpath to school. 8, road (Nørrebrogade). 9, dwelling and museum for the painter Jens Nielsen (under construction). 10, kindergarden. 11, Nørreland School. 12, shopping centre.

Nørrelandskirken.

Adresse: Døesvej, Holstebro.

Bygherre: Nørrelandskirkens menighedsråd.

Opførelsesår: 1966-70.

1. præmie projekt fra konkurrence i 1961.

Arkitekter: Inger og Johannes Exner, MAA.

Medarbejdere: Max Gudiksen, MAA, Erik Schmidt, MAA.

Ingeniører: Aage & Jørgen Ørum, FRI; akustik: Fritz Ingerslev.

Landskabsarkitekt: C. Walbjørn Christensen.

Kunstnerisk udsmykning:

tekstil bag alter: Mogens Jørgensen; oliebilder og akvareller:

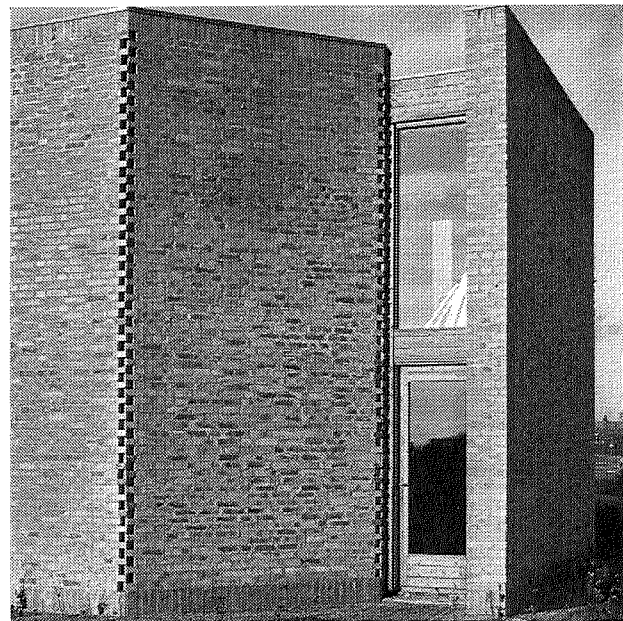
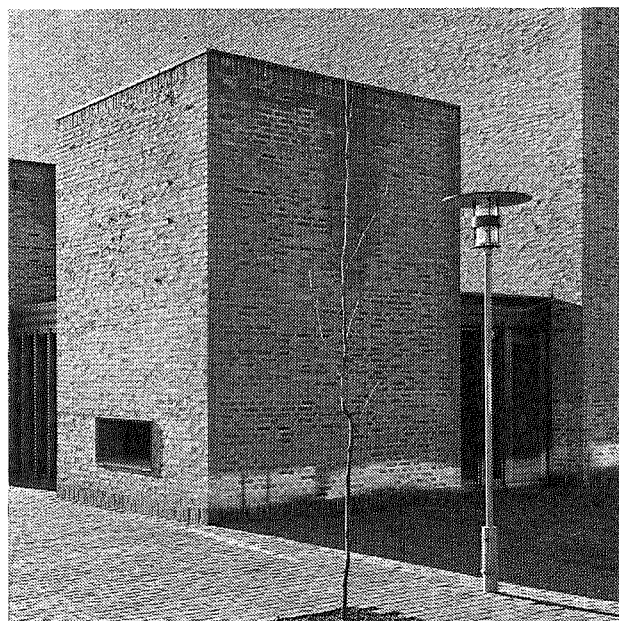
Jens Nielsen; alterkors: Helga og Bent Exner.

Klokkekonulent: Hans Nyholm.

Orgelbygger: Th. Frobenius & Co.

Bag de runde mure ligger spejderlokalerne. I baggrunden kirken. I billedets højre side et maleratelier, som også ses på billedet nederst til højre. Nederst til venstre: Korrummets facade mod gårdhaven.

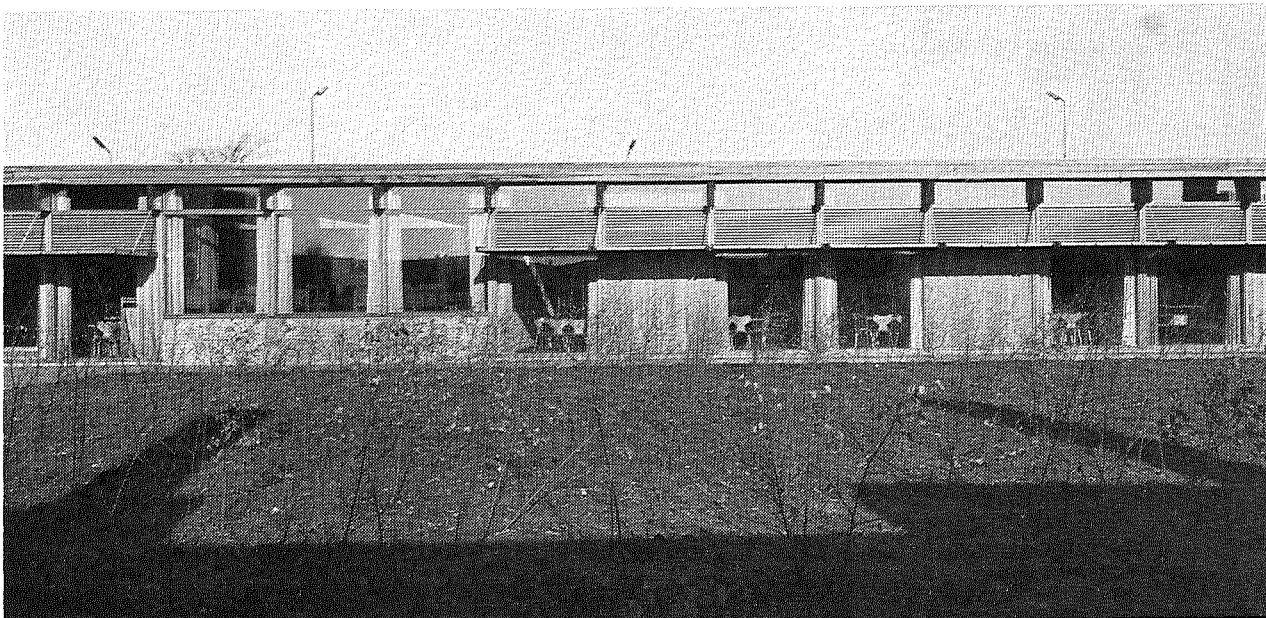
■ *Behind the round walls are the boy-scouts' premises. In the background, the church. On the right-hand side of the picture a studio which can also be seen on the photograph below right. Below, left: Facade of the choir's room facing the courtyard.*

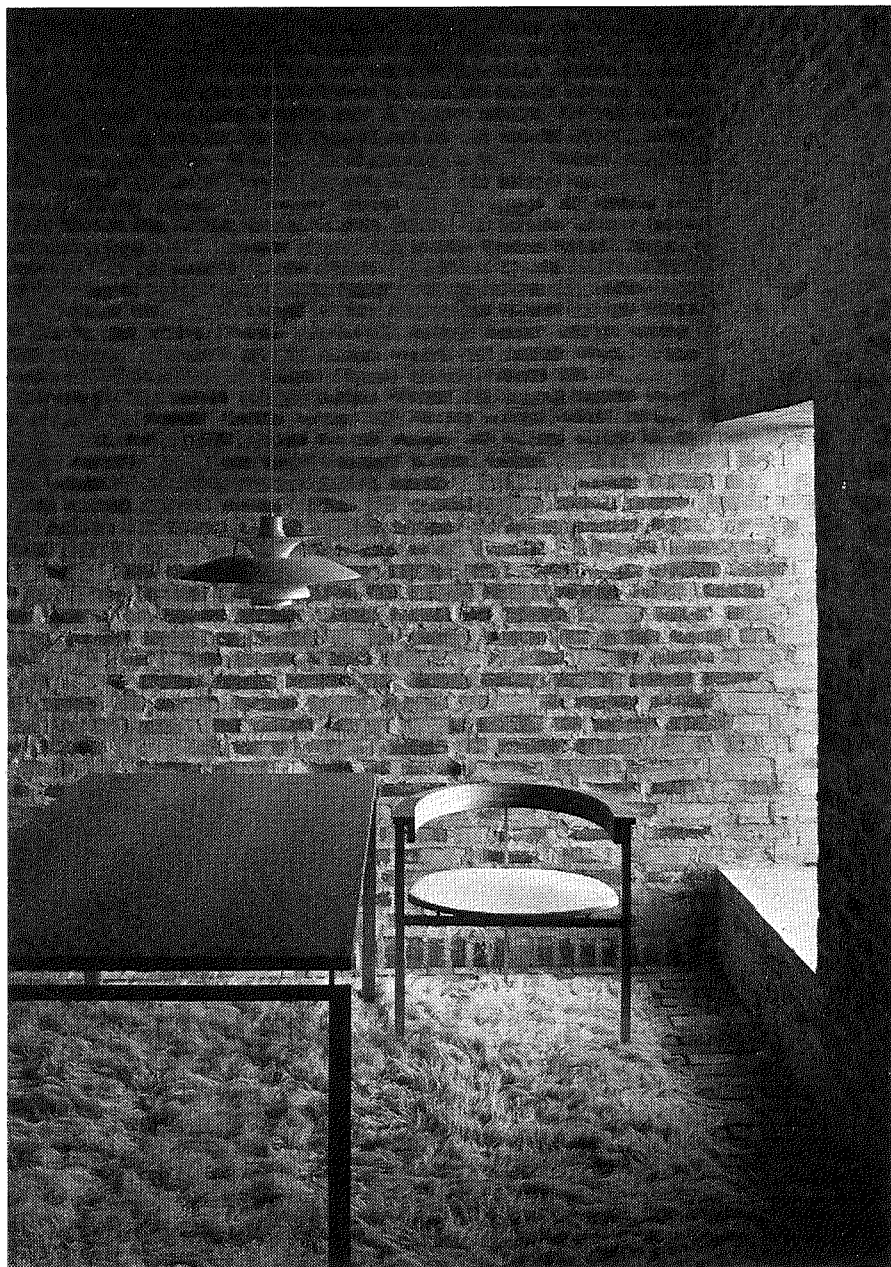
*Fløjen med mødelokalerne. Facaden
mod gårdhaven.*

■ *The low wing with the meeting
rooms, facing the courtyard.*

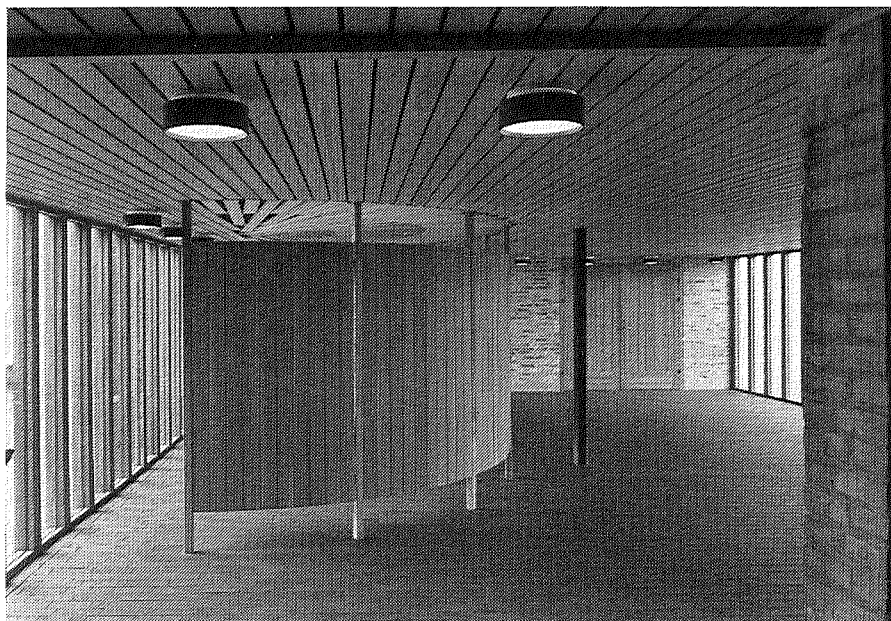
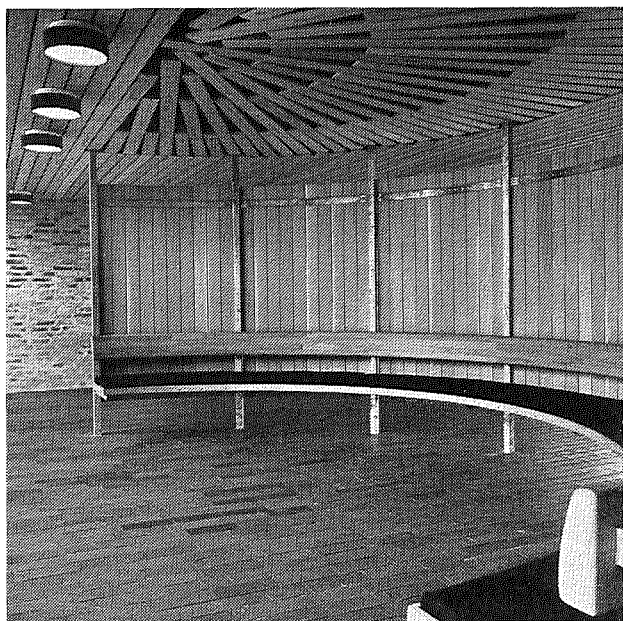
Præsterummet. Væggene i interiørene er som facaderne upudset murværk af gule tegl opmuret med en kraftig fuger. Møblerne er tegnet af Poul Kjærholm.

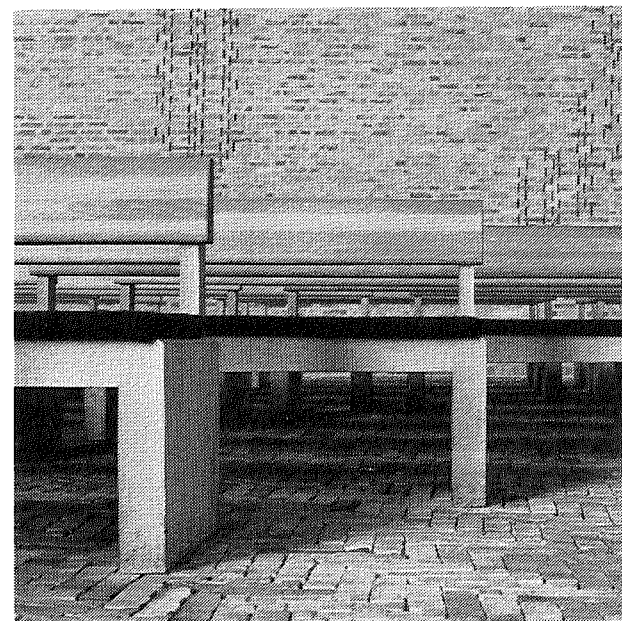
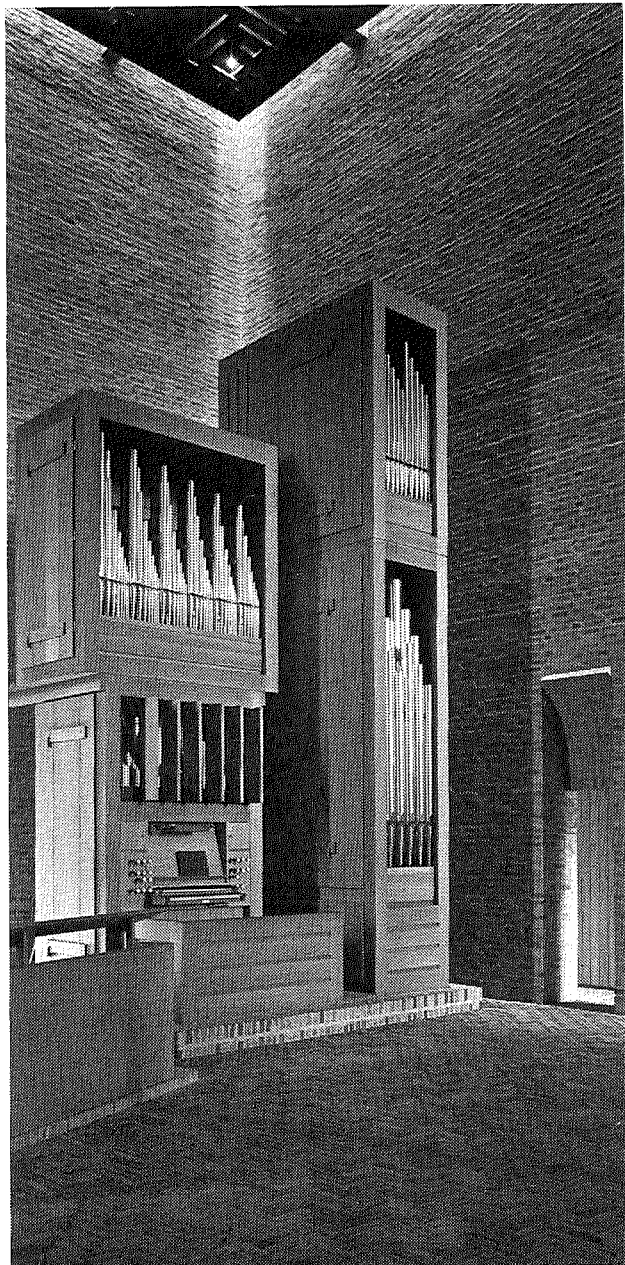
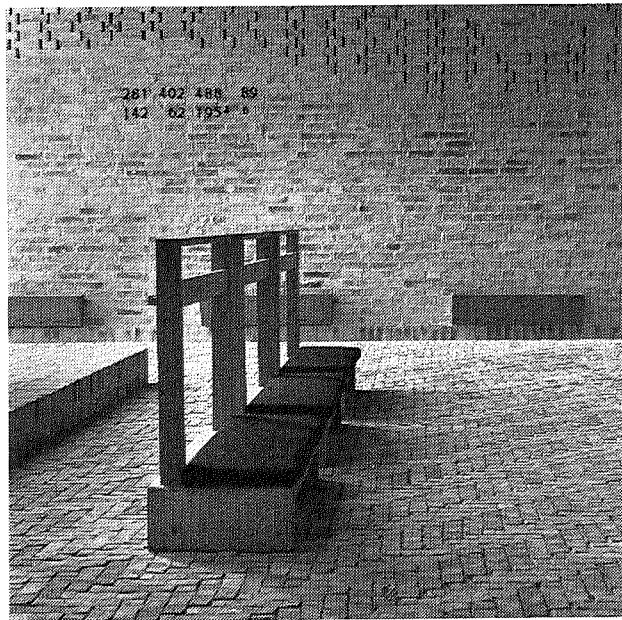
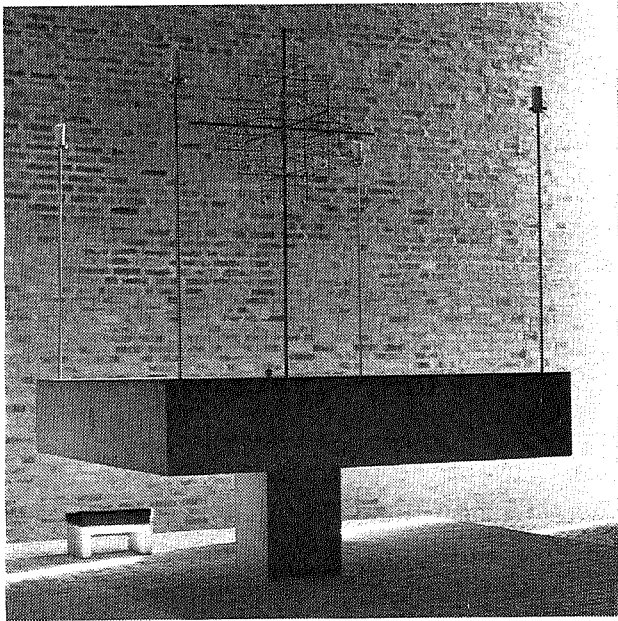
■ Priest's room. Like the facades, the inside walls are of unplastered yellow brick with thick pointing. Furniture designed by Poul Kjærholm.

Forummet med en afskærmet venteplads, der vender imod et regnvandsbassin i gårdhaven.

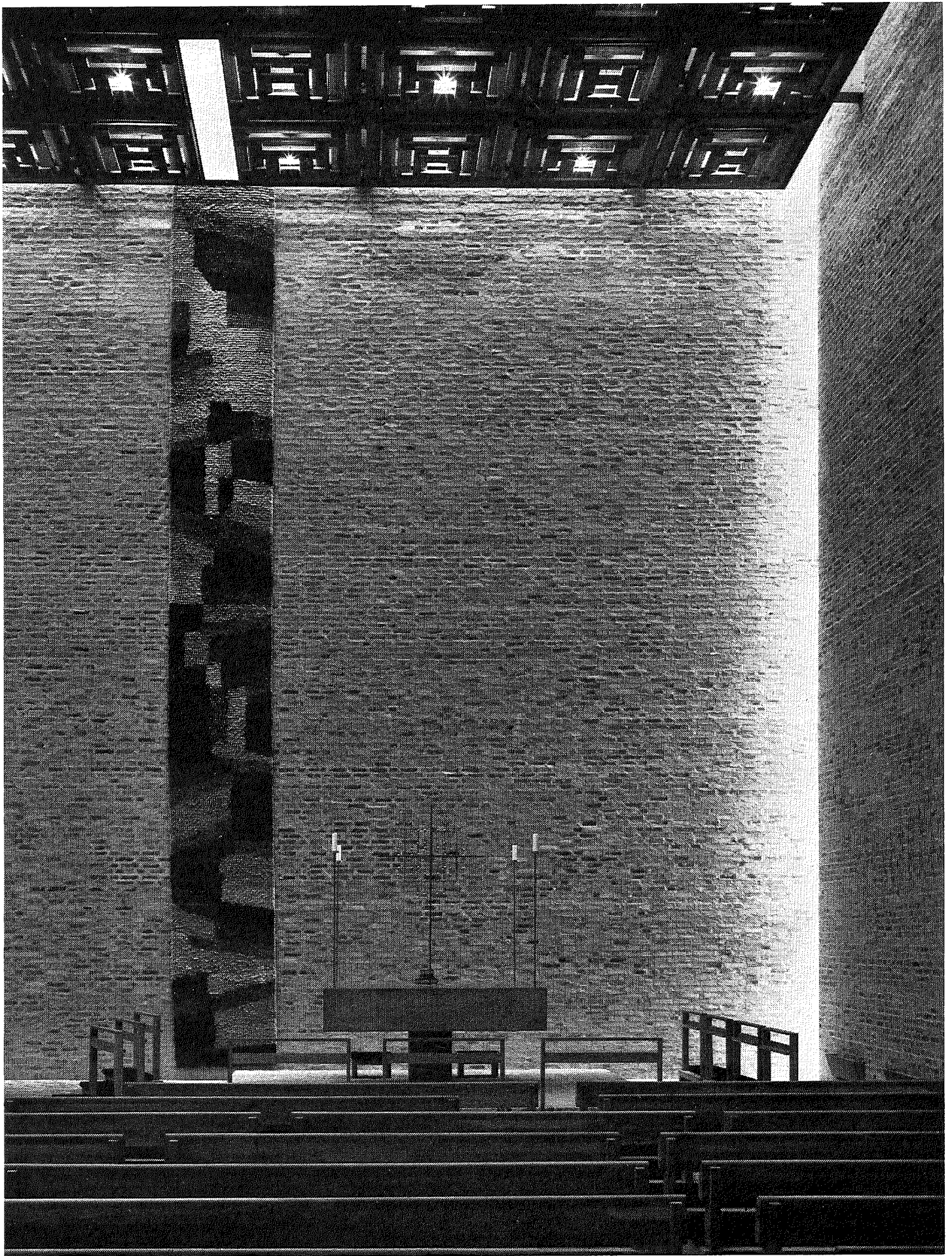
■ Lobby with screened waiting room which faces a pool of water in the courtyard.

Alter og døbefont er af beton. Også bænkene er af jernbeton med polstrede hynder og ryglæn af lamineret egetræ. Orglet er i egetræ, udført af orgelbygger Frobenius. Vægtæppe: Mogens Jørgensen. Alterkors: Helga og Bent Exner.

■ *Altar and font are made of concrete. So are the pews which are covered with upholstered cushions and have a back of laminated oak. The organ is of oak, made by the organ builder Frobenius. The tapestry has been created by Mogens Jørgensen. The altar crucifix is made by Helga and Bent Exner.*

Summary

Præstebro Church, Herlev

Præstebro Church, Herlev, was built in two stages; the south wing, which contains a large church hall with a spacious lower floor, was built in 1965 and served as a church until the church proper was completed in 1969.

Præstebro Church is characterized by the fact that all the essential communications within the group of buildings are concentrated on two colonnades which form the boundary of the church proper and are in open connection with it. According to the architects, this has not only a symbolic significance in that it underlines the central importance of the church; it also has the purely practical result that the 140 seats in the church can be increased in different ways up to a maximum of 550 seats when all the additions are in use.

Both in the church and in the ancillary premises, Arne Jacobsen's stacking chairs of laminated beech are used. Altar, pulpit and font can be removed, though not as a daily routine; it is however noteworthy that special attention is drawn to the different possibilities obtainable from this open plan – concerts, theatre performances, film shows, conferences, etc.

In fact, the furnishing of the church follows what the architects call the »standing around principle« where the circular altar table under

the skylight forms the centre; the priest stands »behind« the altar and, together with choir and organ, closes the circle which the congregation forms around the central point of the church. This point, at the same time, is also emphasized by the strong daylight entering through the »crown« formed by the skylight lantern.

The premises include a church hall, premises for confirmation classes, well-arranged offices for priest and parish clerk, premises for choir and organist as well as a lower floor with fireplace lounge.

Nørreland Church, Holstebro

Nørreland Church at Holstebro is situated at one of the town's arterial roads towards north in a minor centre for a new housing estate. The centre also comprises a school, kindergarten and a shopping parade, surrounding a car park.

The church dominates one of the long sides of the centre and is prominent through its large cube.

The light and elegant carillon on its slender mast appears to belong to the whole group just as much as to the church itself.

In contrast to Præstebro Church, the main body of Nørreland Church is not directly associated with meeting halls. It represents a self-contained element in the group of buildings which surrounds an enclosed garden or courtyard.

All the ancillary rooms – porch, parish hall, meeting room, priest's room, boyscouts' premises, etc. – are facing that kind of »cloister garden« so that they represent a conspicuous entity which is clearly apparent when one stands in the porch which is jointly used for the church and the parish premises.

The rustic design of the walls, which were pointed while being built, using the same mortar, has provided characteristic surface patterns both outside and inside which are well in keeping with the other materials.

The church interior itself is rather enclosed, with a narrow slot of daylight on the right of the altar providing the only dominating feature. This slot together with a similar one at the entrance and another one along the outer wall is almost the only source of daylight so that the lighting intensity is fairly low and the dominating effect of the stronger light falling on the altar is always present.

The »cloister garden« will undoubtedly become a valuable meeting ground when the birch trees have grown. The interplay between the window-less brick cubes, the glass frontage of the parish centre, the small rainwater pool and the young trees appears to produce an attractive entity.

The furnishing pattern applied to the interior of the church is rather similar to that of Præstebro Church, but the pews are fixed, leaving a central passage which leads in a diagonal direction to a door with direct exit into the open.

Zusammenfassung

Præstebro Kirche, Herlev

Die Præstebro-Kirche in Herlev wurde in zwei Etappen gebaut; der Südflügel, der einen grösseren Gemeindesaal sowie einen geräumigen Keller enthält, wurde im Jahre 1965 errichtet und diente als Kirchensaal, bis die eigentliche Kirche im Jahre 1969 fertig wurde.

Eine besondere Eigenheit der Præstebro-Kirche besteht darin, dass die Verbindungen innerhalb der Anlage im wesentlichen auf zwei Säulengänge konzentriert sind, die den eigentlichen Kirchenraum begrenzen und mit ihm in offener Verbindung stehen. Den Architekten zufolge hat dies nicht nur eine symbolische Bedeutung, indem die zentrale Bedeutung des Kirchenraums unterstrichen wird, sondern auch die rein praktische Folge, dass die 140 Sitze in der Kirche selbst auf verschiedene Weise bis zu insgesamt 550 Sitzen ergänzt werden können, wenn alle Möglichkeiten ausgenutzt werden.

Sowohl im Kirchenraum als auch in den anstossenden Lokalen wurden Arne Jacobsens Stapelstühle aus laminiertem Buchenholz verwendet. Der Altar sowie die Kanzel und das Taufbecken können entfernt werden – was auch nicht tagtäglich – und es ist bemerkenswert, dass eine Reihe verschiedener Funktionsmöglichkeiten dieses offenen Grundrisses angedeutet werden, wie z. B. Konzerte, Theater- und Filmvorführungen, Tagungen usw.

Die Möblierung des eigentlichen Kirchen-

raums folgt einem Prinzip, das von den Architekten mit dem lateinischen Namen »circumstantes« bezeichnet wird, wobei der runde Altartisch unter dem Oberlicht ein Zentrum bildet und der Pfarrer »hinter« dem Altar steht und zusammen mit dem Chor und der Orgel einen Kreis abschliesst, den die Gemeinde um den Zentralpunkt herum bildet. Letzterer ist auch durch die stark erleuchtete Zone hervorgehoben, die durch die grosse »Krone« des Oberlichts gebildet wird.

Zur Kirche gehören ein Gemeindesaal, ein Zimmer für Konfirmanden, gut gelegene Büros für Pfarrer und Küster, Räume für den Chor und Organisten sowie ein Untergeschoss mit Kaminstube.

Nørrelands Kirche, Holstebro

Die Nørrelands Kirche in Holstebro ist an einer der Ausfallsstrassen der Stadt nach Norden zu gelegen, und zwar in einem kleineren Zentrum eines kürzlich erbauten Wohnviertels. Zu dem Zentrum gehören auch eine Schule, ein Kindergarten sowie eine Reihe von Läden, die um einen Parkplatz herum gruppiert sind.

Die Kirche ist das dominierende Gebäude auf der einen Längsseite des Platzes, und der grosse Kubus des Kirchenraumes lässt den Hauptraum der Anlage klar erkennen.

Das leichte und elegante Glockenspiel auf seinem schlanken Mast scheint der Platzanlage ebenso zuzugehören wie zur Kirche selbst.

Im Gegensatz zu der Præstebro-Kirche ist der Kirchenraum der Nørreland-Kirche nicht

unmittelbar an Versammlungsräume angeschlossen. Er bildet vielmehr einen selbständigen Teil der Bauanlage, die um geschlossenen Garten- oder Hofraum geschlossen.

Die Vorhalle der Kirche, der Gemeindesaal, der Versammlungsraum, das Priesterzimmer, das Pfadfinderlokal usw. sind sämtlich nach diesem »Klostergarten« zu orientiert und bilden auf diese Weise eine übersichtliche Einheit, die klar zu erkennen ist, wenn man in der für die Kirche und das Gemeindehaus gemeinschaftlich benutzten Vorhalle steht.

Die rohe Ausführung des Mauerwerks, das während des Baues mit dem gleichen Mörtel ausgefugt wurde, vermittelt sowohl innen als auch aussen eine charakteristische Flächenwirkung, die sich den übrigen Baustoffen gut anpasst.

Der Kirchenraum ist ein hochgradig geschlossenes Lokal, das nur durch eine schmale Lichtspalte rechts vom Altar beherrscht wird. Diese Lichtspalte zusammen mit einer ähnlichen Spalte am Eingang und einer Spalte entlang der Aussenwand bringt fast das einzige Tageslicht, sodass die Lichtintensität recht niedrig ist und das auf den Altar direkt auftreffende Licht eine umso stärkere Wirkung hat.

Der »Klostergarten« wird sicherlich eine wertvolle Versammlungsstätte werden, wenn die jungen Birken aufgewachsen sind. Das Zusammenspiel zwischen den geschlossenen Mauerwerkskuben, der Glaswand des Gemeindehauses, dem kleinen Regenwasserbassin und der Anpflanzung wird offenbar zu einer schönen Einheit führen.